

PROTOKOL HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

POSUDEK OPONENTA

JMÉNO STUDENTA: **Martin Hossinger**

NÁZEV PRÁCE: **Krym mezi Ruskem a Ukrajinou**

HODNOTIL: *Vladimír Naxera*

1. CÍL PRÁCE (jaký byl a do jaké míry byl naplněn)

Cílem je „[...] zjistit, jak se vyvíjel trojúhelníkový vztah mezi Krymským poloostrovem, Ruskou federací a Ukrajinou. Analýza tohoto vztahu se bude týkat období od rozpadu Sovětského svazu až po ruskou anexi Krymu“ (s. 7). Autor si dále pokládá několik otázek, například tu, proč k anexi nedošlo již před rokem 2014, například ihned po Oranžové revoluci. K této otázce váže hypotézu, „[...] že Ruská federace anexi Krymu nemohla provést dříve, jelikož neměla ekonomickou stabilitu a neměla dostatečně silné postavení v mezinárodním společenství“ (s. 8). Autor přidává ještě jednu hypotézu (s. 8 a 46), která vychází z autorova konceptu práce, ve kterém „trojúhelníkový vztah“ rozděluje do dvou linií – jednou je vztah Ruska a Ukrajiny a zároveň Ruska a Krymu, který je založený na geopolitice. Druhou linií je vnitrostátní vztah Kyjeva a Krymu, založený na separatismu. Hypotéza, kterou autor hodlá ověřovat, předpokládá, že k prolnutí obou linií došlo až v okamžiku anexe poloostrova. Obě tyto hypotézy stanovené v návaznosti na cíl shledávám jako velmi problematické (viz níže). I proto se cíl podařilo naplnit pouze z menší části.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita vlastní práce, vhodnost příloh)

Obsahová stránka textu se potýká s řadou problémů, které se pokusím pro přehlednost rozdělit do několika kategorií. Tou první je struktura práce a provázanost textu. Autor text rozdělil do několika kapitol – první, kterou označuje jako teoretickou a představuje v ní některé pojmy, druhou, která stručně pojednává o historii Krymu, další dvě kapitoly řeší obě linie naznačené výše, poslední krátká kapitola řeší samotný průběh anexe Krymu. Problémem je zejména (ne)provázanost kapitol. Jde zejména o část teoretickou a zbytek textu. Problematické je samo zpracování teoretické kapitoly – autor řeší hlavně dva pojmy – regionalismus a geopolitiku. K pojům autor přistoupil zejména tak, že představuje původ těchto slov, vývoj těchto pojmů atd. Dozvídáme se tedy to, že autorem politické geografie je Ratzel, že existují teorie Haushofera, Mackindera atd., jaký je rozdíl mezi geopolitikou a politickou geografii, následuje stránkový výčet hlavních geopolitických konceptů a poté části věnované třem přístupům – Cohenovi, Brzezinskému a tomu, co

autor označuje jako „geopolitickou vizi Ruské federace“ (s. 18) (byť není zcela jasné, co tím autor myslí – navíc tak komplikované téma se nedá vyřešit v rozsahu jedné normostrany textu). Problémem tohoto všeho je to, že autor s tím vůbec nikde dále v práci nepracuje. Stejně je to s dalšími pojmy – regionalismem a separatismem. Autor opět nejprve představuje pojmy a obsáhlým způsobem takové věci, jako je nový regionalismus, starý regionalismus a mnoho dalšího, ale ani s tímto není nikde v práci jakkoli pracováno, není to nikde ani zmíněno. V závěru části je v rozsahu jedno strany velmi zkratkovitě představen pojem separatismus, ale ani s tímto teoretickým vymezením není dále pracováno. Celá teoretická část v té podobě, v jaké je v práci přítomná, je tedy zbytečná, nemá jakékoli opodstatnění, jelikož s ničím, co v rámci kapitoly bylo řečeno, autor dále nepracuje – nevytváří na základě těchto pojmů jakýkoli teoretický rámec, který by mohl dále uplatnit.

Vedle toho se strukturou práce souvisí i další problémy – v práci jsou části, které s tématem Krymu příliš nesouvisí – například dvě stránky věnované energetickým tématům ve vztahu mezi Ruskem a Ukrajinou, případně celá kapitola o průběhu anexe, která s cílem a hypotézami v současné podobě souvisí pouze částečně.

Předchozí zmínkou o absenci teoretického rámce využitého v práci se dostáváme k druhému okruhu problémů, který tvoří nejasná východiska, hypotézy a způsob práce. Začneme hypotézami, které byly zmíněny v bodě 1 tohoto posudku. Je otázkou, jak přesně by chtěl autor ověřit hypotézu o tom, že k anexi nedošlo před rokem 2014 kvůli nedostatečné ekonomické stabilitě a nedostatečně silnému mezinárodnímu postavení. Jak se toto dá prokázat? Obávám se, že nijak. Autor může nalézt jakousi korelaci, ale nikdy nemůže nalézt kauzalitu. A otázkou také je, zda byly tyto faktory, tedy ekonomická situace a mezinárodní postavení, třeba rok či dva předtím tolik odlišné? V závěru a jinde v práci vlastně s touto hypotézou ani nepracuje a důvody, proč k anexi nedošlo dříve, hledá úplně jinde – např. na s. 75 zmiňuje jako hlavní faktory nestabilitu separatistických koalic na Krymu nebo „mírnou zahraniční politiku“ Ruska vůči okolním státům v době prezidenta Jelcina. Hypotéza, sama o sobě problematická, je tedy záhy po svém stanovení opuštěna. Neméně problematická je i hypotéza o „prolnutí separatistické a geopolitické linie“ roku 2014. Stanovení této hypotézy je jednak poměrně špatně srozumitelné a nepřilíš vysvětlené, navíc pokud autor vstupoval do procesu zpracování práce alespoň rámcově obeznámen s tématem, nemohl takovouto hypotézu stanovit, protože je jasné, že se „linie prolnout“ musely daleko dříve. Problematický je i výklad v rámci těchto dvou linií – autor opakovaně konstatuje, že chce analyzovat trojúhelníkový vztah Ruska, Ukrajiny a Krymu, ale tím, že vytváří dvě linie, které popisuje odděleně, reálně trojúhelníkový vztah neřeší. Problematické jsou tedy hypotézy a cíl práce, stejně tak jako závěry, které často s tím, co bylo stanoveno v úvodu, úplně nekorespondují, navíc je řada závěrů značně diskutabilních a spekulativních, jelikož je autor řádně neargumentuje (např. když na s. 77 vyjmenovává faktory, proč je Krym pro Rusko důležitý, přičemž se tyto faktory snaží seřadit podle toho, který je pro Rusko důležitější a

který méně – opět je otázkou, jak byla tato důležitost ověřována?). V souvislosti s tímto okruhem připomínek je třeba nakonec konstatovat, že ačkoli autor opakovaně hovoří o analýze, text je spíše deskriptivní. Stejně tak výzkum, o kterém autor na několika místech píše, že jej provedl, zůstává skryt.

Třetí okruh výtek souvisí s řadou nesprávných, případně diskutabilních a neargumentovaných tvrzení.

V práci se vyskytuje řada nepřesných tvrzení, např.:

- na s. 18 autor označuje eurasianismus za nové geopolitické smýšlení v postsovětském Rusku (i když jasně nové není, sám autor o pár řádek níže zmiňuje, že jde o proud starý asi 90 let)
- na s. 21 autor tvrdí, že konstruktivistický přístup k regionu je spojen výhradně s regiony supranacionálními, což má být typ regionu, se kterým autor nepracuje, jelikož práce je založená na pojmu mikro-region – domnívám se, že konstruktivistický přístup k regionu absolutně nelze spojovat pouze s makroregiony
- na s. 30 autor tvrdí, že s Rusku byla na začátku 90. let patrná snaha o demokratizaci a přiblížení se principům západních demokracií, ale nijak to neargumentuje – existuje velká řada autorů, kteří toto jasně zpochybňují; na následující stránce toto autor doplňuje zvláštním tvrzením, že snaha o demokratizaci byla dána snahou o ochranu Ruska, jelikož pokud spolu demokracie neválčí, nemusí se demokratické Rusko bát Západu (s. 30-31) – i pokud bychom přijali kontroverzní tvrzení, že Rusko se snažilo demokratizovat, tento důvod zní extrémně nevěrohodně
- na s. 44 autor tvrdí, že vývoj ruské zahraniční politiky (vůči Ukrajině a Krymu) se dá rozdělit do dvou období – Jelcinova a Putinova, což je samozřejmě extrémně zjednodušující, nelze tato období brát jako jakkoli homogenní atd. atd.

Nalezneme i řadu tvrzení, která jsou neargumentovaná, kontroverzní, případně nejsou úplně dobře srozumitelná, např.:

- „Jednalo se zejména o oprostění od těžké závislosti na vojenských nástrojích, které byly charakteristické pro tatarské a sovětské období“ (s. 30).
- „střídání nadvlády pak zapříčinilo etnický chaos“ (s.9)
- „Ukrajina je pro Ruskou federaci nejspíše nejdůležitější republikou v celém post-sovětském prostoru. Ukrajina totiž byla prakticky součástí ruské říše již od poloviny 17. století a byla jedním ze zakládajících členů Sovětského svazu“ (s. 33-34) – to se nedá považovat za důvod důležitosti, navíc čím a jak se měří „důležitost“ zemí?
- „Ačkoliv je ruské etnikum dominantní [na Krymu], není schopné vytvořit stabilní hnutí, kvůli komplikované ruské, případně sovětské identitě“ (s. 41) – co přesně toto znamená?
- „Oranžová revoluce byla totiž revolucí za pevný národní stát“ (s. 60), dále v textu nalezneme tvrzení, že byla „[...] revolucí za obrození ukrajinského národa“ (s. 77) – co si pod těmito pojmy představit?

- „Konkrétně NADĚJNÝ prozápadní prezident [...]“ (s. 60 – zvýraznění dodáno) – čím se měří „nadějnost prezidenta“? Co to znamená?
- „Ukrajina se totiž více blížila k Evropské unii, zejména pak po Oranžové revoluci, kdy centrální ukrajinská vláda vyhlásila prioritou vstup do NATO“ (s. 76) – jak v tomto případě souvisí vstup do NATO s posunem směrem k EU?
- tvrzení, že Janukovyč do Ruska uprchl „nejspíše ze strachu o svůj život“ (s. 67) – toto je extrémně spekulativní, stejně jako řada autorových závěrů, např. prohlášení na s. 76, že „Oranžovou revoluci neslo Rusko velmi těžce a lze se domnívat, že již v této době se rodily plány na anexi Krymu“ atd. atd.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, kvalita citací a používané literatury, grafická úprava)

Autor nashromáždil dostatek zdrojů, je škoda, že není zohledněno více zdrojů ruských, včetně oficiálních dokumentů (ostatně v úvodu postrádám přinejmenším odstavec zhodnocení používaných zdrojů a zhodnocení toho, podle jakého klíče autor zdroje k textu vybíral). Odkazy jsou v pořádku, nicméně je otázkou, proč autor například na články z BBC mající autora odkazoval jako na internetový zdroj do poznámky pod čarou, i když daleko lepší by bylo odkazování v textu, což by korespondovalo i s tím, že autor nevyčleňuje v seznamu zdrojů kategorii zdrojů elektronických.

Gramatická stránka práce se potýká s řadou problémů a pravopisných chyb, zejména (ale nejen) s desítkami (spíše však stovkami) špatně psaných čárek v souvětích. V práci se vyskytuje i řada dalších drobných formálních problémů (například špatné psaní pomlček).

4. STRUČNÝ CELKOVÝ KOMENTÁŘ (silné a slabé stránky práce, zdůvodnění hodnocení)

Jak z posudku vyplývá, práce se potýká s řadou problémů, zejména obsahového charakteru. Problematické jsou již vstupní předpoklady a hypotézy, struktura práce, nedostatečně legitimizovaná existence teoretické kapitoly, řada neargumentovaných tvrzení, závěrů atd. Autor sice nashromáždil velký objem informací, jejich utřídění, zpracování a interpretace jsou však nedostatečné.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY URČENÉ K ROZPRAVĚ PŘI OBHAJOBĚ

1. V práci autor místy zachází velmi svévolně s pojmy „národ“, „národní“, „etnický“ atd. Mohl by během obhajoby vysvětlit rozdíl pojmů národní a etnický ve vztahu ke Krymu, případně Ukrajině jako celku?
2. Na základě čeho autor volil hypotézy? Jak přesně chtěl ověřit kauzalitu v případě prvně zmínené hypotézy uvedené v bodě 1 tohoto posudku? A na základě čeho stanovil hypotézu o „prolnutí linií“ v roce 2014?
3. Nebylo by lepší v případě Krymu namísto separatismu hovořit spíše o iredentismu?

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA

V případě mimořádně dobré obhajoby a reakce na výše zmíněné připomínky možná ještě dobře, spíše ale nevyhověl.

DATUM: 19. května 2015

PODPIS: